

خلاصه محتوا و ماهیت رشته:

- **عنوان رشته به فارسی و انگلیسی:** مدیریت خدمات بهداشتی درمانی Health Services Management
- **مقطع تحصیلی:** کارشناسی پیوسته (BSC)
- **تعریف رشته:**

رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی یک رشته در مقطع کارشناسی در دانشگاههای علوم پزشکی باشد.

هدف آن تربیت دانش آموختگانی برای قرار گرفتن در رده کارشناسی امورات مدیریتی و اداری واحدهای مختلف فعال در نظام سلامت مانند بیمارستانها شبکه های بهداشت شهرستانها، دانشکده ها و معاونتهای مختلف دانشگاههای علوم پزشکی و همچنین سازمانهای بیمه ای، هلال احمر، اورژانس پیش بیمارستانی و سایر مراکز فعال در حوزه باشد.

این موارد شامل مدیریت واحدهای مختلف انجام امور اجرایی و اداری واحدها مانند وظایف مدیریت منابع انسانی کارگزینی امور مالی برنامه ریزی، اجرا و ارتقا و بهبود فرایندها همچون بهبود کیفیت اعتبار بخشی و ارزیابی بیمارستانی نظارت بر امور بهداشت و درمان مراکز و اجرای آن در واحدهای محیطی و سایر وظایف مرتبط اجرایی و اداری میشود.

مدیریت خدمات بهداشتی درمانی شاخه ای از علوم انسانی و یک دانش بین رشته ای با کاربرد در حیطه علوم پزشکی است که در طول چند دهه گذشته همواره به عنوان یک رشته مهم و تاثیر گذار مورد توجه سیاستگذاران نظام سلامت بوده است. مبنای نظری این رشته را علوم مختلفی همچون سلامت، مدیریت، سیاستگذاری عمومی، اقتصاد سلامت، روانشناسی، جامعه شناسی، انسان شناسی، حسابداری و سایر علوم تشکیل می شود.

محتوای برنامه آموزشی این رشته:

- این رشته شامل مباحث متنوعی مانند حکمرانی، رهبری، برنامه ریزی، طراحی، سازماندهی، نظارت، پایش، ارزشیابی، ایمنی، کیفیت، اعتبار بخشی، مدیریت مالی، بودجه، مدیریت تغییر، مدیریت ارتباطات، زنجیره تامین و توزیع، مدیریت تسهیلات و تجهیزات، مدیریت فناوری اطلاعات، مدیریت نیروی انسانی، بیمه، استانداردهای بیمارستانی و مراکز بهداشتی، روابط درون بخشی و برون بخشی سازمانهای سلامت، سازمان و مدیریت بهداشت و درمان، پایش و ارزشیابی مراقبتهای بهداشتی و درمانی و برنامه ریزی و مدیریت راهبردی و عملیاتی میباشد که از چند دهه قبل به عنوان یک رشته نسبتاً مستقل در سه مقطع کارشناسی کارشناسی ارشدناپیوسته و دکتری تخصصی (Ph.D.) در ایران و بسیاری از کشورهای دنیا آموزش داده میشود.
- هدف اصلی از تأسیس رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی تربیت افراد متخصص و متعهد در زمینه اداره امور سازمانهای بهداشتی و درمانی از جمله شبکه های بهداشت، بیمارستانها و سایر بخشهای نظام سلامت و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز آنها به منظور ارائه اثر بخش مراقبتهای بهداشتی و درمانی و خدمات فنی اداری و اجرایی در این سازمانها میباشد.

- این رشته دارای سه مقطع کارشناسی کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکتری تخصصی (Ph.D) می باشد و محتوای هر مقطع به گونه ای طراحی شده است که دانش و مهارت دانش آموختگان از دوره کارشناسی به دوره کارشناسی ارشد و دکتری ارتقا یابد و دانش آموختگان هر مقطع نسبت به مقطع قبل از توانمندی بالاتر و کامل تری برخوردار شوند.
- مقطع کارشناسی این رشته یکی از رشته های پایه و مقدماتی است که برای پاسخگویی به نیازهای پایه مدیریت نظام سلامت ایجاد شده است.

تاریخچه و سیر تکاملی رشته در جهان و ایران

- برای اولین بار رشته مدیریت بیمارستان در سال ۱۹۳۴ در دانشگاه شیکاگو آمریکا در مقطع کارشناسی ارشد ایجاد شد. این دوره بدو یک دوره یک ساله بود که بعدها به یک دوره دو ساله تبدیل شد. این دوره بتدریج در سایر دانشگاههای آمریکا و نیز کشورهای مختلف اروپا نیز توسعه پیدا کرد. در سال ۱۹۸۳ حدود ۵۱ برنامه آموزشی در مقطع کارشناسی ارشد به تصویب وزارت بهداشتی آمریکا رسید که منجر به آموزش تعداد زیادی دانش آموخته شد. امروزه این رشته تحصیلی در کشورهای متعدد دنیا تحت عناوینی چون: Health care management, Hospital Management, Health services management, Health Management و به صورت آکادمیک یا آموزشهای ضمن خدمت برگزار می شود.
- در ایران اولین بار دانشکده پزشکی دانشگاه تهران اقدام به ایجاد و تاسیس دوره کوتاه مدت آموزشی اداره امور بیمارستانها نمود. در سال ۱۳۳۵ ایجاد دوره در مقطع کارشناسی ارشد تحت عنوان اداره امور بیمارستانها برای نخستین بار طی موافقتنامه ای بین دانشگاه تهران و وزارت بهداشتی وقت مبادله گردید و بالاخره در ششصدمین جلسه شورای دانشگاه تهران به تاریخ ۲۱/۴/۱۳۴۰ طرح تاسیس موسسه علوم بیمارستانی به تصویب رسید و در این زمینه موافقتنامه ای بین دانشگاه تهران و وزارت بهداشتی وقت به امضاء رسید از سال ۱۳۴۱ رشته مدیریت بیمارستانی به طور رسمی جزو رشته های تحصیلی دانشگاه قرار گرفت تا اینکه سال ۱۳۴۵ تربیت مدیران تحصیل کرده در زمینه امور بیمارستانی به دانشکده بهداشت دانشگاه تهران واگذار گردید.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه مورخه ۳/۴/۱۳۶۳ تربیت دانشجویان در رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی در مقطع کارشناسی را به عنوان یکی از رشته های گروه پزشکی مصوب کرد در سال تحصیلی ۶۵-۱۳۶۴ دانشگاه علوم پزشکی ایران اقدام به پذیرش دانشجویان در مقطع کارشناسی این رشته نمود در ابتدا تعداد کل واحدهای درسی این دوره ۱۸۰ واحد درسی در نظر گرفته شده بود که پس از بازنگریهای مکرر تعداد آنها تقلیل یافت شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی در بیست و هشتمین جلسه مورخ ۲۵/۴/۱۳۸۴، مجدداً برنامه آموزشی این رشته در دوره کارشناسی را مورد بازنگری قرار داد و تعداد ۱۳۰ واحد درسی جهت اخذ مدرک کارشناسی این رشته را مورد تصویب قرار داد در حال حاضر مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری این رشته نیز در بسیاری از دانشگاههای کشور راه اندازی شده است.
- در حال حاضر فارغ التحصیلان این رشته در اکثر سازمانها و مراکز وابسته به وزارت بهداشت و اغلب در بیمارستانها فعالیت میکنند. همچنین دانش آموختگان این رشته میتوانند در واحدها و بخشهای مختلف شبکه های بهداشتی درمانی و معاونت بهداشت و درمان دانشگاههای علوم پزشکی نیز ایفای نقش نمایند ارتباط رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی با صنعت

نیز به عنوان یک ضرورت راهگشای بهبود و افزایش کیفیت در صنعت و از طرفی کارآفرینی و توسعه فناوری در این رشته خواهد بود.

هدف اصلی این رشته

- هدف اصلی این رشته تربیت نیروهای کارآمد در سیستم بهداشتی و درمانی افزایش کارایی و اثربخشی سیستم و ارتقاء سطح کمی و کیفی خدمات و استفاده بهینه از منابع از طریق برنامه ریزی سازماندهی هدایت و نظارت برای دستیابی به اهداف براساس نظام ارزشی مورد قبول جامعه میباشد این رشته ویژگیهای خاصی دارد که آن را تا حدودی از سایر علوم مدیریتی تفکیک میکند ویژگی بهداشتی درمانی این رشته انتظارات ویژه ای را از دانشجویان و فارغ التحصیلان آن میطلبد که با جان انسانها سروکار دارد.
- مدیریت خدمات بهداشتی درمانی دربرگیرنده مجموعه فعالیت ها و وظایف اساسی مدیریت شامل ۱- برنامه ریزی -۲ سازماندهی - هماهنگی ۴- رهبری و ۵- کنترل در عرصه بهداشت و درمان است. مدیر خدمات بهداشتی درمانی باید قادر باشد نیازهای داخلی و خارجی سازمان را شناسایی کرده و به آنها پاسخ دهد و به عنوان یک هماهنگ کننده و رهبر در سیستم بهداشتی و درمانی در فراهم آوردن سلامت و رفاه اجتماعی افراد جامعه تلاش کند. یک مدیر خدمات بهداشتی درمانی بایستی با اصول و ضوابط مراکز بهداشتی و درمانی و بیمارستانها آشنا باشد و در جهت استفاده بهینه از منابع موجود گام بردارد. در حقیقت مدیر خدمات بهداشتی و درمانی باید به عنوان یک استراتژیست دارای دیدگاه بلندمدت و جامع باشد.

نقشهای دانش آموختگان در جامعه

دانش آموختگان این رشته نقشهای ذیل را ایفا خواهند نمود:

- کارشناسی
- مدیریتی و اجرایی
- مشاوره ای
- آموزشی
- پژوهشی
- کارآفرینی و خلق ثروت